

KONFERENCA ISČE IN ISČE DELO, A DELA NI.

Na konferenci o brezposelnosti je veliko dela s priporočili.

TAJNIK ZA DELO OBETA "DOBRE ČASE".

Washington, D. C. — Konferenca, katero je bil akcia predsednik Harding 26. septembra v srhu, da najde pota in sredstva za zmanjšanje brezposelnosti, je v četrtek končala svoje zasedanje. Njeno delo se bo odselej nadaljevalo v odborih, ki se ustanove v raznih industrijah na temelju sprejetih priporočil.

Washington, D. C. — Hardingova konferenca je omejitev brezposelnosti je ves dan v sredo debatirala o ekonomskih problemih Amerike. Na rešitvi so bila nešteta priporočila odsekov, kako se naj omeji brezposelnost in "zdravniki" brezdelja so končno odobrili ukrepe odseka za transportacijo in konstrukcije.

Herbert Hoover, predsednik konferencie, je naznanil, da konferenca konča delo v četrtek, ko bodo predložena priporočila in sugestije še ostalih odsekov in pododsekov.

Hoover je dejal, da pričakuje velikega uspeha od Hardingovega dela na župane in governorje za odpritev javnih del. Slišal je, da so železniške družbe upoale zadnje dni 25,000 delavcev in druge družbe javnih naprav namenjajo povečati število upošlenih delavcev.

Gompers je protestiral proti priporočilu odseka za konstrukcije, da se odpravijo takovimi "jurisdikcijski spori" med strokovnimi unijami. Rekel je, da je to pobožna želja delodajalcev po vsej državi, toda zelo neuporabna želja. Pojasil je tudi, da omenjeni spori izvirajo iz spreminjanja se porabe materiala v industrijah.

John Donlin, predsednik stavbinskega departmanta Ameriške delavske federacije, je pa pobijal Gompersa, rekoč, da "jurisdikcijski spori" so velika škoda za delavce in za splošno blaginjo ljudstva.

Medtem ko sta se pripravila dva nazadnjaška delavska voditelja, je konferenca sprejela priporočila z dodatkom Hooverja "ako konstrukcija preneha".

Elwood, Ind. — Tajnik za delo Davis je rekel v sredo v tem mestu, ki ga je posetil, da se industrijska depresija v Ameriki bliža h koncu in dežela bo kmalu zopet "prešinjena s električno energijo".

UMETNO NAMAKANJE SUHIM KRMILJŠČI.

Santa Barbara, Cal. — Mesto Daji ima prvikrat v svoji zgodovini dosti hladne vode. Mesto se nahaja v suhi dolini, ob vznožju visoke gore. Na tej gori je bil zgrajen velik nabirnik za vodo, ki drži sto tisoč galon vode. V rednih razmerah se lahko odvzame v uri pet tisoč galon vode.

Mesto bo imelo odselej dosti vode tudi za svoje vrtove. Dordaj je bila vegetacija okoli mesta zelo revna.

ALI SE VRNEJO PALMERJEVI ČASTI?

Chicago, Ill. — V sredo je zvečer maršal Bradley prejel pismo, da bo pošto poslopje razstreljeno z bombami v četrtek zjutraj ob štiri uri. Ves dan v četrtek je bilo poslopje zastraženo z detektivi in vsi koti palače so bili preiskani. Pisec pisma se najbrž še zadržuje.

VRME.

Chicago in okolica: V soboto jasno in gorko. Južni vetrovi. Temperatura v zadnjih 24 urah: najvišja 56, najnižja 47. Sonce izide ob 7.02, zaide ob 6.11.

LYDD GEORGE BI RAD, DA UPOŠLENI DELAVCI PODPIRAJO BREZPOSELNE.

London, 13. okt. — Vlada je včeraj razpravljala o preloženem vprašanju brezposelnosti. Lydd George je sugeriral, da vsak delavec, ki dela, plača dva peniza tedensko v podporni sklad za brezposelne. Drugi predlog je bil, da vse ljudstvo prispeva za brezposelne; tretji predlog, da se brezposelni delavci izseljujejo v Avstralijo in Kanado. Končno so se ministri zedinili, da je treba najprej izboljšati trgovino!

PREPAD MED RAZREDI V AMERIKI SE RAZŠIRI.

TAKO PRIPOVEDUJE LEDOUX, GLASNIK BREZPOSELNIH DELAVCOV.

Kajti zahteva se znižanje delavske mezd, visoke cene pa ostanejo.

Washington, D. C. — Urban Ledoux, glasnik brezposelnih delavcev, se je pred skupino častniških poročevalcev izrazil, da se razredni prepadi razširijo v tej državi, ker se zahteva odločno, da se morajo mezd znižati, cene za življenske potrebščine pa ostanejo visoke.

"Napoveduje se jasno na neoficijeln način," je rekel Urban Ledoux, "da je namen te konferencie vztrajati, da se mezd znižajo, življenske potrebščine pa ostanejo v visoki ceni. To je dokaz sebičnosti in trdega srca, ki otežkuje notranjo revolucijo, v katero val upamo — v revolucijo naših src, ki naj usposobi nas, da služimo človeštvu, kajti naša dolžnost je, da najprej služimo človeštvu. Če notranja revolucija pride kmalu, tedaj prepreči ono drugo revolucijo, ki jo vidim. Ta druga revolucija je revolucija sile in krvoprelitja, ki jo povzročijo človeška lakomnost, ignoranca in slepota do iskre Boga v njegovem tovarišu — človeku."

"Revolucija nasilja in krvi prihaja in ljudje, katerih srca so trda napram klicu človečnosti, napram klicu, ki ga je oznanil nesrčen sin, bodo pospešili njen prihod. Vsi, ki niste ničesar storili za te brezposelne in trpečerjate, vaše junake, ste obžalovanja vredni. Vi umirate, duševno in v vsem, kar je človeka vredno. Ta potreba vas kliče, da obnovite svoje pravo življenje na ta način, da se odpravite življenjskim obžalovanjem, ki slone na sebičnosti in brezmišelnosti. Ta konferenca o brezposelnosti, ki govori samo za to, kar je mehaničnega in sebičnega v človeški družbi in popolnoma ignorira Kristove primere samostitvanja in dobrotnega služanja, je obsojena naprej, da ne dovra ničesar..."

Ko je bil vprašan, kaj bi on priporočil konferenci, je odgovoril, da bi zagovarjal priobčitev imen vojnih profiterjev in postavno zaplenitev polovice teh profitov, da se lahko priročno javna dela, da tako brezposeli delavci dobe delo. Pristal je, da nima izgle, da se njegov namen takoj doseže, ampak dodal je, da njegova zahteva simbolizira žrtvovanje, ki ga mora doprinesiti narod, ako hoče, da bo njegova duša rešena. Izjavil je, da se od delavstva zahteva, da doprinese vse žrtve, kapitalu pa ni bila naložena skoraj nobena butara. Dokler kapital ne spremeni svoje taktike napram delavstvu, se bo po njegovem mnenju revolucija sile in krvi vedno bolj približevala. Prišla bo pa ne samo v Ameriko, ampak nastanila se bo tudi v Britaniji, Franciji in drugih deželah, je rekel Ledoux.

"Čerkev je mrtva," je rekel Ledoux vplivo več duhovnov. "Prav nobenega življenja nima več in ne stori ničesar za rešitev tega človeštva, ki umira duševno."

(Dolje na 2. strani).

AMERIŠKE DELAVSKE SKUPINE ODHAJAJO V RUSIJO.

Cele organizacije, opramljene z najmodnejšimi stroji in orodjem so že odpotovale.

NAŠELJENCI OBRATUJEJO SAMI SVOJE TOVARNE.

New York, N. Y. — Sovjetska Rusija potrebuje delavcev v svojih industrijah, toda noče mezdnih sužnjev kakršne vzgaja Amerika iz svojih naseljenecov. Rusija išče delavcev, ki bodo sami svoji gospodarji, ki bodo obratovali svoje tovarne in ki bodo s tem pomagali organizirati industrije v sovjetski republiki.

Več ko ducat delavskih skupin, obstoječih iz delavcev, ki so temeljito izučeni v ameriških industrijah, odpotuje v najkrajšem času iz New Yorka v Sovjetsko Rusijo. Te skupine vzamejo s seboj najnovejše stroje in druge pripomočke za obratovanje tovarn. Ko pridejo v Rusijo, dobe od sovjetrov prostor in material za zgraditev delavnice, narede pogodbo glede na produkt in vse drugo je njihova stvar.

Društvo za tehniško pomoč Sovjetski Rusiji, ki organizira te skupine, namanja, da je še poslalo v Rusijo več skupin krojačev, strojnikov, stavbenikov in delavcev za izdelovanje orožja in barvil. Ti delavci so večinoma Rusi, ki so bili še dolgo let v Ameriki in so se tu izveščali.

Omenjeno društvo je v rokah Rusov in ima v New Yorku svoje centralo, kateri načeljuje Fedor P. Vilga; društvo šteje 10,000 članov v Zdravstvenih delavcih in Kanadi ter izdaja polmeseničnik o tehniki in modernih metodah ameriškega proizvajanja z ozirom na uporičanje teh metod v Rusiji. Voditelji društva pravijo, da namen in cilj društva je, "zbliskati ljudstva Amerike in Sovjetske Rusije v tesnejše stike in v svrhu vzajemnih koristi obeh držav."

"Društvo ne išče članov niti ne priporoča delavcem v splošnem, da se zdaj izseljujejo v Rusijo" — se glasi poročilo društva — "pač pa sprejemamo energične in pogumne delavce, ki so pripravljeni iti v Rusijo brez okira na sedanje razmere v sovjetski republiki in ki so izveščani v kakšni dobri stroki. Take delavce organiziramo v industrijskih enotah na tak način, da bodo enote, ko pridejo v Rusijo, močne po lastni iniativni in pod svojim lastnim nadzorom obratovali razne delavnice, tovarne, kmetije, rudnike itd."

Skupine, ki zdaj odpotujejo v Rusijo s svojimi stroji, so sledeče: Dve krojaški skupini, dve čevljarški, tri stavbinske, ena litarška za izdelovanje koles za železniške vagonne in lokomotive, več električnih avtomobilskih in traktorskih skupin ter končno pet poljedelskih skupin, ki so preskrbljene z vsemi modernimi stroji.

VSAKDANJA DRAMA.

Kansas City, Kans. — Harry Slick je stopil v lepotski salon gđe Hazel Mastenove, njegova soproga je pa zunaj obsedela v avtomobilu. Komaj je vstopil, že je oddal strel na Mastenovo, na kar je ustrelil se sebe.

V Slickovem žepu so našli pisano na očeta Mastenove.

"Nikar ne mislite, da sem zmožni. Brez nje ni moje življenje nič vredno. Poročila sva se pred letom dni in ona je moja."

SENATOR KNOX JE MRTEV.

Washington, D. C. — Senatorja Knox je zadela kap na njegovem domu. V politiki je prišel igrati ulogo od leta 1901, ko ga je predsednik McKinley imenoval justičnim tajnikom. V političnem delu je Knox pripadal med starine in delavci ga ne bodo prav nič pogrešali.

PROSTA VOŽNJA NA ŽELEZNICAH ZA BREZPOSELNE DELAVCE V MEHICI.

Mexico City, Mehika, 13. okt. — Predsednik Obregon je včeraj odredil, da imajo brezposelni delavci v Mehici prosto vožnjo na državnih železnicah kadar potujejo od mesta do mesta ali pa na kmetije za delom. Brezposelni delavci, ki so opravičeni do proste vožnje, prejmejo izkaznico od vlade.

NOVA KONTROLNA PREDLOGA ZA PREMOS.

IZDELAL JO JE SENATOR KENYON.

Premogovski podjetniki najbrž ne bodo zadovoljni s njo.

Washington, D. C. — Položaj v premogovi industriji je tak, da je nevarnost stavke tukaj, kar rudarji ne bodo privolili v znižanje mezd, dokler ne padejo cene življenskih potrebščin. Kajti rudarji spadajo med one žrtve, ki so bile vezane po pogodbi v vojnem času, da delajo, čeprav se izlele cene za življenske potrebščine navzgor. In se potem, ko je potekla njih pogodba s premogovniškimi podjetniki, niso niso prešli, do česar so bili upravičeni.

Ker ta nevarnost stavke postaja, je senator Kenyon izdelal kontrolno predlogo za prenos, ki je mnogo boljše od prejšnje predloge. Predloga določa, da vlada v slučaju stavke prevzame rudnike, da se ne ustavi kopanje premoga.

Prejšnja predloga je določala, da ob času ugrožajoče stavke predsednik proglasi skrajno potrebo, prevzame rudnike in jih obratuje. V predlogi pa ni bilo nobene določbe, ki garantira pravično postopanje s prizadetimi strankama.

Senator Kenyon je preiskaval stavko v Zapadni Virginiji in se je marsikaj pri tej preiskavi naučil. Zaradi tega je Kenyon tako sestavil predlogo, da se ob času, ko so rudniki pod svezno kontrollo, rudarjem plačuje poštena življenska meza, ki seveda sloni na maksimalnem osemurnem delavniku, katere mora soglašati s pravičnimi ameriškiimi življenskimi razmerami. Dalje določa predloga, da predsednik ne sme izrabiti moči, ki mu jo daje postava, da izvoli izravnavo spora, ki postoji med rudarji in premogovniškimi podjetniki in ravno tako ne sme vzeti rudarjem moči kolektivnega pogajanja po svojih izvoljenih zastopnikih s premogovniškimi podjetniki o predloženem sporu.

Besedilo te predloge je značilno, kajti znano je, da so zadnje zimo protestirali rudarji po svojih zastopnikih in departmanta za socialno akcijo Narodnega blagostanskega katoliškega sveta, ker ni bilo v zadnji predlogi nobene določbe, ki garantira rudarjem te pravice, če svezna vlada prevzame obratovanje rudnikov.

Istega dne je senator Kenyon predložil še eno predlogo, ki določa v dolarjih in centih, kaj pomeni pri toni premoga profitarstvo. Obenem ta predloga predpoveduje profitarstvo. Ta predloga je namenjena lastnikom trdega premoga in podjetnikom, ki izkoriščajo rudnike trdega premoga in jemljejo izredno visok profit. Ko priročno pogajanja v februarju, posveti ta predloga na zahtevo podjetnikov na polju trdega premoga, ki izjavljajo, da ne morejo plačati poštene mezd rudarjem.

GOVERNER SMALL PRIDE FRED SODIŠČE V WAUKEGANU.

Chicago, Ill. — Obravnava proti governerju Smallu in Vernonu Curtisu se vrši v Waukeganu. Obravnava prične 1. novembra.

Velika notranja kriza se kuha v Jugoslaviji.

Jugoslovansko poslanstvo v Parizu zanika vest, da se bo Aleksander odpovedal prestolu, toda pojasnila, zakaj kralj ne gre domov, ne da nobenega. Srbski militaristi so jezni na Aleksandra in zahtevajo, da se njegov brat Jurij takoj okliče kraljem.

Dunaj, 13. okt. — Iz tukajšnjih dobro informiranih krogov se poroča, da je vprašanje nasledstva krone v slučaju Aleksandrove abdikacije ali smrti povzročilo resno situacijo v Jugoslaviji.

Aleksander je še vedno v Parizu, medtem se pa v Belgradu pripravljajo, kdo bo njegov naslednik. Iz omenjenih virov se je izvedelo, da Aleksander vstraja, da ima on pravico imenovati svojega naslednika, toda močna skupina, predvsem srbski militaristi se abirajo okrog prince Jurija, Aleksandrovega starejšega brata, kateri se je leta 1899. odpovedal prestolu zaradi škandala, ki ga je povzročil, ko je ubil svojega slugo.

Neka vest iz Belgrade se glasi, da bolj goroli pristali prince Jurija zahtevajo, da se Jurij takoj okliče za kralja. Njihovo mnenje je, da je Aleksander s svojim begom v Pariz, ko je slutil, da se bliža smrt njegovega očeta, in s svojim čudnim obnašanjem v Parizu izgubil pravice do prestola; izkazal se je strahopetec in med Jurijevimi pristali se slišijo grožnje, da čakajo Aleksandra teške posledice, ako se vrne v Belgrad.

Drugi razlog Aleksandrovega odhajanja, ki se navede v tukajšnjih poročilih, je, da je srbski regent izvedel o resnem gibanju za republiko v Jugoslaviji in o novih atentatih, ki se kaže pripravljajo proti njemu čim se vrne v Srbijo.

Pariz, 13. okt. — Tukajšnja jugoslovanska legacija formalno zanika vest, da se je Aleksander odpovedal ali da se misli odpovedati prestolu. Uradno poročilo iz poslanstva se glasi, da "kralj Aleksander ne bo odpovedal na korist svojemu bratu Juriju."

Poslanstvo pa molči o vzrokih, zakaj se Aleksander noče vrniti domov kljub temu, da je že "ozdravil".

Pariz je zopet poln govoric o Aleksandrovi aferi. Govori se, da je Aleksander zaljubljen v neko mlado Francozinjo, ki ne more biti kraljica; dalje se govori, da ljubzenska afera je postaranska reč, glavni pa so politični vzroki.

Aleksander, ki se še vedno nahaja v hotelu Trianon, Versailles, molči o poročilu jugoslovanskega poslanstva.

MISTERIJOZEN UMOR.

Dayton, O. — Tukaj so našli umorjenega advokata Lucien A. Sewarda v njegovi pisarni. Nobene sledi ni o morilecu. Ko so detektivni lakali sled, je nekdo telefonično pozval advokatovo pisarno. Detektivni so takoj prisluškovali in glas je vprašal:

"Ali je že Seward mrt?"

Detektivni so izsledili, da je bilo telefonirano iz nekega hotela. Oddal so tje in izvedli, da je nek tujec ob omenjenem času zapustil telefonsko izbo. Policija je dala odpreti tudi blaginjo v advokatovi pisarni, toda iz papirjev v blaginji se ne da ničesar sklepati o vzrokih umora.

ODDNA SO POTA JUSTICE!

Chicago, Ill. — 49-letni Joseph Eek je prodal svojo uro, vredno \$50, za petdeset centov. Škual je prodati svoj prstan, vreden dve sto dolarjev, po znanem klicu "kdo da več," a je bil arretiran, predno je bila dražba zaključena. Na sodišču je bil obsojen na en dolar denarne globe zaradi neupodobnega obnašanja!

VLADNA KRIZA V NEMČIJI VSLED IZGUBE ŠLEZIJE.

Vlada pred padcem; vrednost marke je še bolj padla.

SOCIALISTIČNA VLADA MORDA PRIDE NA KEMILLO.

Berlin, 13. okt. — Nemška vlada pade morda še danes. Wirthovi ministri so vsrčaj zborovali skoraj ves dan in razpravljali o ostavki kot demonstraciji zoper odlok lige narodov, ki je dala Poljaki bogate dele Gornje Šlesije, ki so bili stoletja pod Nemčijo.

Vrednost marke je še bolj padla, ko je prišla poluradna vest o odluku lige narodov v Ženevi. Borza je sleer saprta, toda marka je kljub temu padla na 135 na dolar. Kriza torej ni samo politična, temveč gospodarska in industrijska. Vrhutega je prišla moči vest v Berlin, da se bodo Nemci v Kattowitzu in nekaterih drugih nemških mestih v Gornji Šlesiji uprli s orožjem anaksiji. Šleski Nemci so silno razburjeni vedno mlajša liga narodov; stare nemške vojaške organizacije v Šlesiji, ki so bile že razpuščene, so prišle namah oživljati. Istočasno se je pojavila "Liga za neodvisno Šlesijo," ki je pričela kampanjo za samostojno republiko. Nemci in Poljaki so v tej ligi.

Wirthova vlada namerava pred ostavko objaviti izjavo, da je sprejela vse odškodninske zahteve entente, ne more pa sprejeti razsodbe glede Gornje Šlesije. Demokratje zahtevajo, da kabinet resignira takoj, dočim večinski socialisti svetujejo, da vlada počka na uradno poročilo iz Ženeva. Centristi (klerikale) pa previdno čakajo, naj pride kar hoče.

Posledica padea sedanje vlade bo, da jo nasledil nazadnjaška nacionalistična vlada ali pa voseocialistična; koalicija leve in desnice je po sedanjih znamenjih skoraj nemogoča.

PROTEST PROTI POLICIJSKI BRUJALNOSTI.

New York, N. Y. — Nek meščanski komitej, ki se je pred kratkim pritožil pri županu Hylanu radi grdega ravnanja policajev proti brezposelnim je sprožil pismo župana Hylana, da se gotovi brezposelnim svobodo skupščine in govora, da za to določi gotova mesta, kjer smejo zborovati in tako menjajo brezposelni svoja mnenja. Komitej odločno zahteva, da se brezposelne pri zborovanju ščiti, da ne bodo od policije napadani in policija naj jih ne preganja, ako se prehranjujejo po parkih.

UDAREC LOTERIJI IN DRUGIM TAKIM NAPRAVAM.

Washington, D. C. — Zbornica je sprejela predlogo, ki izključuje iz poštnega prometa vse častilke, ki prinajajo novice o stavi na konjske dirke, o bojih s pestmi ali tekamah, pri katerih odločajo urnost, moč ali izurjenost. Predloga mora še pred senat, da postane pravomočna.

Predloga ima namen, da se odpravijo iz listov vse poročila o loteriji ali napravah, pri katerih odloča slepa sreča o dobitkih.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
Cene oglaševanja po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.
Naročnina: Zedinjena država (izven Chicago) \$5.00 na leto, \$1.50 na pol leta in \$1.25 za tri mesece; Chicago \$4.50 na leto, \$1.25 na pol leta, \$1.00 za tri mesece, in za inozemstvo \$5.00.

Naslov za vse, kar naj stik s uredniki
"PROSVETA"
2857-59 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"
Organ of the Slovene National Benefit Society.
Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.
Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5 per year; Chicago \$4.50, and foreign countries \$5.00 per year.

Datum v shledajoči št. (Sept. 30-31) poleg valnega črtna na spodnji strani pomeni da vam je s tem dostavljena naročnina. Ponovite jo priloženo, da se vam ne utavi izdati.

ZAKAJ JE NASTALA POTREBA ZA NACIJONALIZACIJO AMERIŠKIH ŽELEZNIC?

Ako se govori, da je nastala potreba za nacijonalizacijo ameriških železnic, tedaj morajo postati gotovi vzroki, ki pričajo o tej potrebi.

Ljudje, ki prihajajo z argumenti, kadar zagovarjajo kakšno stvar, pravijo, da so najboljši argument številke, ker številke ne lažejo, ampak pokažejo stvar takšno, kakršna je. Torej držimo se tudi mi števil in le železi je, da si ljudstvo te številke zapomni, da bo lahko argumentiralo, kadar preden stopajo zagovorniki privatne železniške kontrole.

Železnice so bile pod vladno kontrolo šest in dvajset mesecev. V tem času je bilo treba plačati privatnim lastnikom železnic po \$78,900,000 na mesec najemnine, ali skupaj \$2,061,400,000.

Ko so bile železnice izročene privatnim lastnikom, je bila skozi šest mesecev zagotovljena ravno tista najemnina privatnim lastnikom, ki je znesla skupaj \$473,400,000. Rekli so, da pojde ta denar za zboljšanje prog in železniške opreme.

Each-Cumminsova transportna predloga določa šest odstotne dohodke na vrednost \$18,900,000,000 ali \$1,184,000,000 na leto. Ta milijarda gre namreč privatnim lastnikom železnic.

Po tej postavi je bilo tudi sprejeto dve sto milijonov dolarjev za kritje "primanjkljajev" in ustanovljen je bil obratni sklad s tri sto milijoni dolarjev, da bodo železnice imele denar na rokah, če nastane izredna potreba po njem.

Meddržavna trgovska komisija je povzela tovarno vozino od 85 do 40 odstotkov, za potnike do dvajset odstotkov, potnikom v Pullmanovih vozovih se pa povzela za petdeset odstotkov za prtljago.

Townsendova predloga določa, da se pooblasti vojna finančna korporacija, da podeli železniškim korporacijam pol milijarde dolarjev. Ravnatelj general Davis pa izjavlja, da bo treba še dve sto milijonov dolarjev, predno konča leto.

In kaj imamo? Šest sto tisoč železniških delavcev je odpuščenih, polomljene lokomotive in vozovi pa stojijo na stranskih tirih. Če pride zima s hudimi snežnimi viharji, bo železniški obrat ravno tako odpovedal, kot je v vojnem času.

Tako izgleda uprava železnice pod kontrolo privatnih interesov.

Ameriško ljudstvo se lahko izkrvavi gospodarsko, če bo še nadalje podpiralo tako gospodarstvo na železnica.

Več, ko dve milijardi in pol sta že šli. Privatni železniški interesi potrebujejo še tri četrtnike milijarde dolarjev in obljubujejo, da po tem pojde. Kaj pojde? Železniške korporacije bodo poostrele boj proti železniškim uslužbencem in delavcem, če dobe te tri četrtnike milijarde dolarjev. Pennsylvanska železniška korporacija je s svojim Atterburyjem jasno pokazala, kaj je cilj železniških korporacij.

Kongres lahko dovoli še par milijard v podporo privatnim železniškim interesom, zalegle ne bodo nič, ker železnice pod privatnim lastništvom ne služijo ljudstvu in trgovini, ampak finančni spekulanti v Wall Streetu jih smatrajo kot dobro sredstvo za obogatitve posameznikov.

Številke govore, da so privatni železniški interesi dokazali, da so nezmožni upravljati železnice, ki so tako rekoč življenje vsakega ljudstva, ker tvorijo naravna pota, po katerih industrija dobiva svoje sirovine in pošilja svoje produkte na trg. In kaj naj se torej izvrši, da se ohranijo železnice namenu, kateremu imajo služiti? Nacijonalizacija ameriških železnic je edina pot, ki vodi iz tega kaosa zopet v redni promet in do oživiljenja ameriške industrije, ki je sedaj trpi na depresiji!

KOLIKO IMAŠ TI DELAVEC OD TEH PRIHRANKOV?

Zakladniški department naznanja, da vsi prihranki malih vlagateljev v Združenih državah znašajo sedem in dvajset milijard dolarjev. Na vsako osebo — odraslega moža, ženo ali otroka pride dve sto petdeset dolarjev.

Razume se, da na sto tisoč delavcev, ki so zdaj brez dela, nima centa prihranjenega. Zima je pred durmi in če ne dobe dela, jih čaka povečano trpljenje.

DOPISI.

Remell, Ark. — Tri leta so minila, odkar sem se naselil na tukajšnji farmi. Prepričan sem se, da se splošno življenje na farmi in priporočal bi rojaku, ki se meni naseliti na farmi, da se takaj naseli. Podnebje in vođa imamo pri nas zdravo. Kraj je pri glavni železnici Missouri Pacific; do St. Louisa je 200 milj, do Little Rocka, Ark., 60 milj, do Memphis, Tenn., pa 90 milj.

Prebivalcev je tu kakih 300. Večinoma so Angličani in nekaj je Nemcev. Imamo štiri prodajalne, šola in cerkev. Šola je črna. Po sami ravnini so obilni hrastovi gozdovi. V dolini se prodaja akor sveta po \$25 in v hribih po \$10 akor, ako se kdo zaveže, da bo zemljo izplačal v 20 letih.

Zelo se počam z jagodami in malinami, katerih pridobimo maja meseca na akru njive za 200 ali 300 dolarjev. Sledkega krompirja lahko pridobimo do 800 bušijev na akro, navadnega krompirja od 30 do 50 bušijev. Upeva tudi kornja, pšenica bombaž in marikateri drugi poljski pridelek.

Kakih šest milj od tu se je pričelo z delom. Delo, za katero plačajo po \$2 na dan, se lahko dobi in bo trajalo dva do tri leta. Pričeli so podirati gozdove in bodo delali večjo elektrarno, ter elektrarno železnice. Tudi druge ugodnosti so tu za življenje.

Nisem nikak agent za rasprodajo zemlje, toda ako bi kdo nameraval sem priti, sem pripravljen mu pomoči, ker zemlja mi je znana in tudi angleško znam toliko, da mi bom lahko posredoval. Ako hoče kdo imeti daljna pojasnila se lahko obrne na mene in radevolje mu jih bom poslal. Prihoditi mora samo manjko za odgovor. — Mlha Vardak.

Sugarlo, New Mex. — Iz vseh naslednjih združenih delav se štejejo več ali manj dopisi rojakov, iz naše nasebine se mi bile videti dopisi. Oglasil sem se zato jaz, da bo svet vedel, da smo tudi v tem skritem kotu ljudje. Ako bi nas hoteli kdo najti, bi gotovo morali imeti lističi oca. Od tu naprej ni več poti in ako bi hoteli mimo nas v svet, bi se morali vrniti nazaj odkoder je prišel, ker na koncu sveta smo.

Premagorova St. Louis Rocky in Pacific kompanija obratujeta, pri katerih je zaposlenih večje število rojakov Slovencev in Hrvatov. Nastanjenih je tu več naših družin in tudi veliko pešarjev, med katere pripadam tudi jaz. Vredno vseh tega vedenja, nekateri se zadržujejo, da bi bili odlikovani s kako medaljo pešarskega reda. Po štetju je sedaj prav živahno gibanje. Ljudje spravljajo, okoli hiš in po kletih se trudijo kakor mravlje. Ločeni pridelek se je prav dobro ohladel, le to je škoda, če je kaj boljega, da vse preide miha.

Ustanovljeno imamo društvo št. 154 B. D. F. Z. Kot malo šotarišče imamo v primeru s drugimi naselbinami še precej članov. Drugo društvo imamo v Ratonu; sedem milj od tu je št. 297 SNPJ. Teško pričakujemo združitve obeh društev, kajti potem nam bo do odpadli stroški, ker ne bo treba hoditi sedem milj daleč k društvu seji. To je predaleč na polpot, druge vožnje pa ni kakor avtomobil, kar stane navadno dolar in pol. Poleg tega se pri takem pohodu še po strani kaj zapravi. Vred tega v teh slabih delavskih razmerah ni zameriti članom, če se ne udeležujejo seji. Po združitvi bomo imeli skupaj društva in bo v tem oziru doela izboljšano.

Delamo po tri dni v tednu in se štejemo še srečni, ker — kakor se čuje je po drugih rudarskih naselbinah v tej okolici še mnogo slabše, ker delajo samo po eden ali dva dneva v tednu. Kakor ne svetujem, da bi hodili sem za delom, ker tu je vse prenapolnjeno s ljudmi. — Peller.

Iz Blohne občine. — Zednjice sem poročal omo jem potovanja v Jugoslavijo, sedaj pa hočem nekoliko opisati tukajšnji položaj. Gotovo se še vsakdo spominja na prejšnjo gnlo Avstrijo in na grenko življenje, ki smo ga imeli, a sedaj pod to vlado je že slabše. Želi se, da je najhujša naselbinaška vlada na celotni svet — sedaj vlada v Jugoslaviji. Srbake dišanje so dosegli mo-

derni pisarji in farizeji, po čemur so hrepeli. Ljudstvo je zhegano in se meša semintja kakor ovce brez pastirja.

Spominjam se še, ko so hodili razni doktorčki po Ameriki, kako so nagovarjali in agitirali za sedanje plintokracijo. Nikoli nisem preveč navelikli svojih ciljev. Sedaj vidimo, kaj so dosegli oni lahkotivci in koliko so se izboljšali življenjski pogoji, odkar vladajo oni, za katere se je delala tolika propaganda. Draginja vedno bolj narabča, valuta je padla tako, da bo skoro mogoče nabaviti si v kateri drugi državi kakih potrebščin. Jugoslavija izvača dan na dan. Rea, je, da prejme mnogo nič vrednega papirja za prodano lepo rejeno živino, toda kaj pomaga, če niti onega papirja ne znajo uporabiti, da bi kupili kaj izdatnega.

Človek bi mislil, da pri tolikem izvozu dobro živi prebivalstvo Jugoslavije, toda to je ravno narobe. Delavcu ne preostane drugega kakor če premore, da si kupi moka in je koruzne žgance. Celo teh si ne more privoščiti vsakdo.

Tako se godi pod novo vlado, ki gleda samo na to, kako bo videla in prodajala ljudsko bogastvo, sama pa grablja pri tem ogromne profite. Oni klešepalci, ki so hlapčevske lazi pred avstrijsko vlado, molili "še eh očenaš za našega premostiljivega cesarja Franca Jožefa, posvetimo gospodsko" itd., sedaj ponavljajo isto in molijo za Petra, ter njegove naslednike.

Čet sedanje vlado se ne sme ni slabega misliti, kajti sama milost božja nam je dala sedanje dišanje in nji moramo udano služiti.

Predsednji teden smo imeli v naši fari "sv. misijon". To je bila sreča za verne dušice, ki so se lahko odšile vseh grehov in celo dobile popolno odpustko. Hvala za to verne žene nosile v župnišče pišketa, kokoli in jajca svetim misijonarjem. Eden njih je bil zelo čvrst fant, a ušoda mu ni bila mila, ker je obolel. Najbrž so mu škodovali piškanci.

Ti aveti možje so, kakor se je spoznalo, tudi pretepači, kajti lotili so se ljudi, kateri niso hoteli v cerkev. Toda uvidel sem, da je tudi njih nasilnost konca, kajti naši fantje, ki so bili na časa vojna v tujini po raznih bojnih črtah, so spoznali, da je vse skupaj samo potpora in da Bog služi takim misijonarjem kot so bili sedanjši pri nas, samo v izkoriščanje ljudi. Zelo pulkimi čevem v frela, v velikih morijah in v obupnih obrazih mučenih ljudi so spoznali naši fantje, da morenne ni boljša volja, temveč volja onih, ki so jih vanje pritirali in onih, ki so jim pridigali raz lece navdušujo jih na boj proti "sovražniku". Počasi toda s gotovostjo prihaja vse ljudstvo do spoznanja in tpati je, da bo spoznalo, da val onih, ki so mu govorili o sovražniku v drugem narodu, so samo njegovi pastirski, ki se boje, da bi se ljudstva medsebojno v renici spoznala, in pometla z onimi, ki so jih nčili medsebojne-noga sovražnik.

Rojaki, namočite Prosveto svojcem v stari domovini, kar to bo njim darilo, katerega ne bodo vedno bolj veselili. Jaz dobivam list redno; niti ena številka ne izostane. — Veljati potovalni zastopnik Prosveta.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Park Hill, Pa., A. S. — Uredništvo nima pravice popravljati zapisnika, zaradi tega je Vaše poslano izročilo eksekutivnemu odboru, da ukrene potrebno. Po zdrav!

Veliki protesti proti obsodbi Saeca in Vansettija v Italiji.

Boston, Mass. — Obsodba delavskih voditeljev Saeca in Vansettija ni samo med delavskimi krogi Amerike povzročila velikega ogorčenja, kakor povejo novice iz Rima. Protestni val v Rimu se je razširil po celi Italiji in vse delavstvo zahteva, da merodajni krogi ukrenejo vse potrebno, da Zdržene države ne izvedejo obsodbe, ki je izročena na nezadostnih dokazih in kakor vse izglede popolnoma po nedolžnem. Radikalno dišanje Italije se je zadržilo in po vseh večjih delavskih listih daleč pklie, da se potnega oboženostna na prsto in se štiti njuno nedolžnost.

POJASNILO FARMARJEM V WILLARDU, WIS.

Poslana pogodba v pregled je navadna pogodba, ki se napravi med trgovsko tvrdko in producentom, od katerega tvrdka kupuje produkte. Pogodba pripoveduje, da ima omenjena organizacija pravico prodajati mleko ali produkte iz mleka, ki jih prejme od farmarja, ki je podpisal pogodbo. Dalje omenja, če farmar, s katerim je bila napravljena pogodba, zanemarija pošiljanje mleka ali ga poče pošiljati, tedaj se kaznuje tako kot zapisano v sekcijah 1786-1 do 178617 v postavah države Wisconsin.

Mleko in produkti iz mleka se morajo dovajati do mesta, ki ga določi društvo od časa do časa.

Pogodba tudi pravi, če društvo ne more prodati mleka, tedaj lahko farmar izdeluje take produkte iz mleka, ki jih želi izdelovati. Te produkte pošlje društvu po naročilu, da jih društvo proda.

Farmar ima pravico obdržati tliko mleka ali produktov iz mleka za svojo potrebo, kolikor ga potrebuje, nima pa pravice prodajati produktov, zaradi katerih se je pogodil s društvom. Izjema so le taki produkti, ki jih ponudil društvu, pa jih je društvo odklonilo.

Zelo važna je tudi določba, ki pravi, če se producentu ponudi višje cena za njegove produkte, kot jo plačuje društvo, tedaj se taka ponudba izroči društvu.

Tako se vrsti določba za določbo, ki so vse približno take, ki se najdejo v pogodbah med trgovskimi tvrdkami in producentom, ki se zaveže, da bo tvrdki prodal svoje produkte.

Omeniti je treba le še sedemnajsto točko, ki pravi, da vsakdo, ki podpisuje to pogodbo, postane član tega združnega društva.

Kakšna so pravila tega društva, ni povedano v pogodbi. Ali je uvedena aktivna in pasivna volilna pravica in enakopravnost za vse člane pri izvolitvi odbornikov, tudi ni povedano v pogodbi. Videti bi se morala pravila, da se o tem napravi sodba.

Kakšne so gospodarske razmere društva, tudi ni povedano v pogodbi. O gospodarskih razmerah društva ne moremo izreči nobene besede, ker nam te razmere niso znane.

Kako bo društvo napredovalo, je odvisno od vodstva društva. Če bo društvo imelo v svojem vodstvu moke, ki znajo gospodariti, bo prav zanesljivo napredovalo. Če tega ni, seveda ne bo napredka.

Onim, ki so nas vprašali za svet, da izrečemo sodbo o društvu, priporočamo, da se obrnejo na Nestransko ligo v Severni Dakoti za pojasnila. To je farmarska politična organizacija, ki gleda na to, da se farmarji organizirajo tudi gospodarsko.

Naslov je: Nonpartisan League, Fargo, North Dakota. Od tam bodo prizadeti prejeli prav zanesljivo odgovor, če je omenjeno društvo pravilna farmarska združna organizacija ali če je privatno podjetje, pri katerem določa le par oseb, članstvo pa nima besede.

Opozarjamo pa še enkrat prizadete, če tudi je društvo prava farmarska združna organizacija, je napredek vedno odvisen od vodstva in od zavednosti članstva. Članstvo mora biti tako zavedno, da izvoli v vodstvo svoje najmožnejše člane, ki znajo do- lro voditi produktivno zadrugo. Ako članstvo spi, dremlje tudi vodstvo. To mora vsak zadržnik vedno imeti pred očmi.

Farmarske zadruge so potrebne, ker odpravljajo precejšnji del prekupev med konzumentom in producentom. Vsak zadržnik se pa mora zavedati, da farmarske zadruge niso bile ustanovljene iz smena, da takoj v začetku nosijo velike profite, ampak da stopnjava prevzamejo produkcijo i distribucijo blaga, kar s drugimi tescdami pomeni, da se sčasoma odpravijo nepotrebni prekupev med producentom in konzumentom. Le zadržniki, ki imajo trdno voljo to izvesti, imajo uspehe, ker si z neutrudljivim delom končno le prirobo trg za svoje produkte.

Delavci brez delavskega časopisa je kakor vojak brez puške. Narobe se in širite svoje glasilo "Prosveta."

METEORITI.

Aleksander Karadžordžević je obesil krono na klin, ako so v eni iz Parisa zanesljive. Moč ima te metjite ranoge: pariška dekleta in sijajne kavarnarje in bombe v Belgradu. Zadnje je glavni vzrok. Aleksander je dobil nekaj bombnih pospravov, ko je še bil regent, pa si je mislil: Što još bude ko bom kralj! Neka ide kruna k vragu! Boljše je biti v Parizu živ — kakor v Belgradu mrtev.

Poročali so, da je bil Aleksander bolan. Mogoče. Strah pred bombami je tudi bolezen, in sicer neodravljiva; dokler je človek vaj po imenu kralj. Zato pa Aleksander zahteva "odpravnino" od Jugoslavije za to svojo bolezen in potem preneha biti kralj.

In Jugoslavija? Sirota! Še poročila se ni, a če je udova! Kje bodo adaj arhivi in alovski mnarhisti iskali kralja? Pametni ljudje se sicer menja, da Jugoslavija prav lahko izhaja brez kralja, toda monarhisti verujejo, da država brez monarha je kakor katoliška cerkev brez papeža. Mogoče bodo adaj kralja pri nas, Jurija, ki je pred več leti ubil svojega slugo. On je še edini, ki je ostal od Karadžordževićev, ako Aleksander obdéli besede.

Najboljši in najkrajši proces je, da skupščina v Belgradu proklama republiko, pa bo konec več ceremonij. Republika bo sicer burkosna, takina kakor je na Poljskem in v Čehoslovačiji, toda enega kraljevskega parazita bo manj.

Konferenca za omejitve brezposelnosti je upoštevala nekaj kronino brezposelnih parazitov, ki sedaj medrujejo, kako bi znižali mezd, da bi se brezposelnim bogatašem še boljše godilo.

Delavci se ne smejo prav nič jeziti, če rami Schwabi "rešuje" problem brezposelnosti. Može, ki sestavljajo konferenco o brezdelju, niso nič slabši od onih, ki so jih poklicali na to delo. In skleptelje so izvolili delavci in farmarji!

Liga narodov še ni razdelila Indije. K. T. B.

Što komunistov aretiranih v Rimu. Rim, 13. okt. — Včeraj so bile tu velike komunistične demonstracije pred ameriškim poslanštvom proti smrtni obsodbi Saeca in Vansettija v Massachusettsu. Amerika. Policija je napadla demonstrante in okrog sto komunistov je bilo aretiranih.

Španija na rasorenjenje!

London, 13. okt. — Španija mi-li zgraditi 58 bojnih ladij v prihodnjih šest letih. Tako javljajo iz Madrida. Zgrajenih bo šest rušilcev, štiri brzozičarke, 20 topničark in 28 podmornic.

PREPAD MED SAKREDI SE KANONI.

(Nadaljevanje s prve strani.)

Poglejte okoli sebe in poizkusite najti cerkev, da vidite, kako ravna cerkev s brezposelnostjo in s ljudstrijekimi predsodki odgovornih ljudi. Ali mogoče služi onim, ki potrebujejo njeno pomoč? Vprašam, ali imamo dandanes cerkev?

Ledoux je na to povedal, kako je neka družba ponudila delo njegovim organiziranim brezposelnim delavcem za dva dolarja medde na dan pri deseturnem delu. ki so zavrnili ponudbo kot žalitev tistih, ki morajo delati, da se prežive. Dodal je, da bi inkorporirani interesi radi izrabili brezposelne delavce na ta način, da znižajo delavsko mezd.

"Nisem hotel prodajati ljudi na javni dražbi," je nadaljeval Ledoux, "ampak taka stvar je vsaki potrebna, da se v tej deželi vzbudi ljudstvo in letargije. In če nastane taka potreba, bom se kaj takega storil. Prodajal jih bom pred Belo hišo in kapitolum. Jawsom služabnik ostrilnih jagajetov dela in njih glas za omebljanje človeških arc se ne bo prečil."

Što bivših brezposelnih vojakov je pod streho na zelo preprost način v poslopju na Pennsylvanski cesti blizu kapitola, ki je zdaj pod nadzorstvom Ledouxa. Sirotniki potrebujejo obične in drugih življenjskih potrebščin.

UDOVICA.

POVEST IZ 18. STOLETJA.

Napisal I. R. Tomš. Poslovenil Štefan Knava.

XVI.

Predstojnica je ves dan premišljevala, kako bi se lotila deklice, da jo pridobi za materini nader. Zapravila je tudi že bila, da je Jelena svojih misli, in da bi bilo najbolje, če poskusi svojo srečo na lep način.

Dražilo jo je, da na Jeleno ni nič vplivalo to njeno vedenje. Vsa odlikovanja predstojnice in vse njene dobrote je sprejemala tako, kakor mora biti tako. Vedela je, da njena mati daja mnogo darov samostanu, pa je zato mislila, da dela predstojnica samo svojo dolžnost, če jo odlikuje in z njo lepo postopa.

Predstojnica se je zelo nadejala, da na ta način pridobi Jeleno, da pride sama k njej povedat svojo trdno željo, da postane nuna.

Ali to se ni uresničilo. Morala je slišati, kaj misli o tem Jelena. S težavo se je lotila tega predstojnica in pozvala je Jeleno pred-se.

"Drago dete," je pričela predstojnica z ljubkim in blagim glasom, "ti že tu živš veš mesecev. Povej mi odkrito, če ti ugaja tu?"

"Za sedaj mi ugaja!" je odgovorila Jelena preprosto, ne sluteč, na kaj meri predstojnišino vprašanje.

"Za sedaj! A ne bi hotela ostati tukaj za vedno?" je rekla nuna zelo nesigurno.

"Kako mislite to: za vedno?" je vprašala deklica, začuden pogledavši predstojnico.

"No, da bi postala nuna, da stopiš v naš red."

"Jaz ne mislim na to... Moja želja je, da se omožim, da postanem srečna."

"Ah, ne govori tako nepremišljeno, drago dete," jo je prekinila nuna, ki je že postajala nejevoljna. "Ni vas sreča v zakonu... Koliko nesrečnih zakonov je na svetu..."

"A vendar hočem poskusiti," je rekla Jelena odločno.

"In če ne moreš, da bi se svobodno omožila?" je pristavila predstojnica z ostrim glasom.

"Kdo mi more braniti to?" se je razjezila deklica.

"Ne jezi se, dete, tako je, kakor sem rekla," je pričela zopet z blagim glasom. "Ti se ne moreš omožiti, ker si obljubljena vednemu devištvu."

"Jaz!" je zavpila deklica.

"Ti, da... Ko si bila težko bolna, ko je viselo tvoje življenje na sami niti... te je tvoja mati, v teki skrbi za tvoje življenje, zaobljubila za vedno devišstvo."

Jelena je prebledela. Prvi hip ni vedela, kaj naj sodi o tem. Zdelo se ji je, da se pogreza v zemljo. Tund ji je bilo pri sreči.

"Bog je ušlišal vroče molitve tvoje matere in vsprejel njeno obljubo! Rešil te je smrti, a sedaj si ti na vrsti, da tudi ti izpolniš svojo..."

"Ali mene ne veš ta obljuba!" je zaklicala Jelena reškim glasom ter zamahnila s roko. Jena in ogorčenost sta se ji izražala na objokanem obrazu.

"Veš te!" je odgovorila predstojnica s povzdignjenim glasom. "Ti si dolžna izpolniti sveto obljubo svoje matere!"

"Ne, stokrat vam pravim, da ne izpolnim!... Ah, sedaj vem vse... sedaj vem vse!" se je Jelena nasmejala trpko in v jok.

"Kaj veš?"

"Moja mati je vse to zasnovala... in tudi vem zakaj."

"Ne greši! Tvoja mati je plemenita, angelj v človeški podobi," je hitela predstojnica vshičeno.

"Vi ne veste nič, čestita mati, prav nič!" je odvrnila Jelena, ki se ni mogla poniriti. "Jaz vam povem; moja mati se boji, da ne bi postala jaz žena onega, ki ga sama ljubi... Zato me je zaobljubila."

"Molči, nesrečnica!" je zaklicala predstojnica in jo pograbil za rame. "Hudobni duh te je obsedel, da grešiš proti Bogu in svoji lastni materi."

"Resnico govorim," se je vedno bolj razvnela Jelena, pri čemer so ji trepetale vse mišice. "Moja mati je ljubosumna name, ker ljubim moša..."

"Ki zate ne mara!" ji je prestrigla besedo predstojnica zlobnim nametom na licu.

Jelena je vstrepetala na vsem telesu; naenkrat se ji je stemnilo pred očmi in toliko da ni izgubila zavesti.

"On... on" je ječala deklica.

"On, da, Kristof, ne mara zate. Da bi te kaj ljubil, ne bi bil sveto obljubil materi, da se ti nikdar ne približa."

"Pa se je vendar," je zaklicala Jelena, katero so ohrabile zadnje predstojnišine besede. "Približal se mi je in govoril z menoj, ker jaz ga ugajam... da, jaz ga ljubim, čeprav me on ne mara, a nuna ne postane nikdar, prisegam pri Bogu in pri spominu svojega očeta!"

"Nehaj, nesrečnica!" je zaklicala predstojnica ježno in jej zamahnila s roko usta. "Nehaj, ker to ti zapovedujem jaz. Rekla si, da ne boš nikdar nuna, a jaz ne vsprejem te izjave. To si izgovorila v največji razburjenosti pod satanovim vplivom, ki te je obsedel v odločilnem momentu. Predno se odločiš, se moraš popolnoma umiriti in pokenati in nekaj dni preživeti v pobožnem premišljevanju."

"Ne bom nič več premišljevala!" je odgovorila Jelena ježno.

"Moram, ali si čula, moram!" je zavpila nad njo nuna, razsajena v svojem ugledu. "Tako greš v svojo sobo in tam boš, tri dni premišljevala o svoji odločitvi."

"Kaj, vi me hočete zapreti? Kdo pa vas je pooblaštil k temu?"

"Tukaj zaukazujem jaz!" je zapovedala predstojnica.

"Ne, nikdar! Grem pa svojim potom!" je rekla Jelena odločno ter skočila k vratom, ki jih je naglo odprla ter stekla po hodniku.

"Kaj nameravaš, noro dekle?" je klicala nuna.

Jelena ni odgovorila ničesar, temveč tekla na svo moč po hodniku.

Predstojnica, velika in suha ženska, je stekla za Jeleno, ter kričala:

"Držite jo, ne pustite je veni!"

Nune so se prekasno prikazale iz svojih celic, ker je Jelena že stekla po stopnicah v pritišče na hodnik, ki je vodil do vežnih vrat.

Neobičajen vrišč v gornjem nadstropju je prebudil debelo vratarico. Držeč ključ v roki, je gledala Jeleno, ki je tekla proti nji. Čula je tudi klic predstojnice, pa je mislila, da se to ne more tikati Jelene, ker še ni bila nuna, pa je uživala večjo svobodo nego sestre.

Jelena je medtem pritekla do nespretnih portirke, ji strgala ji ključ iz rok, odprla vrata in v enem skoku je bila na ulici.

"Hvala Bogu!" je vzdiknila Jelena iz črna duše.

"Kaj je z vami, Jelena?" jo je vprašal znan glas človeka, ki je prišel od nasprotnih strani.

Jelena se je ozrla ter obstala. Bil je to asesor judiejarne tabule Anton Bedekovič, dober prijatelj njihove družine, posebno njenega očeta.

"Kaj je z vami, za Boga!" je ponovil asesor, motreč preplašeno deklico, ki se je strahoma skrivala za njegova pleča.

"Hitro od tukaj, hitro! Vse vam povem," je govorila Jelena v veliki razburjenosti ter vlečla za seboj asesorja. "Hoteli so me zapreti, da bi bila nuna."

"Vas, kdo?"

"Predstojnica... ali hitiva!"

"Ne bojte se, jaz sem pri vas. Odvedem vas k vaši materi!"

"Nikdar, ona je vse to zasnovala. Povsod drugam, samo k materi ne!" — je govorila Jelena prosede.

"Prav, pojedeta pa k meni in moji soprogi. Pri meni se vam ne bo treba ničesar bati," je rekel asesor s pomilovanjem, čeprav še ni vedel, zakaj gre.

Asesor je odvedel Jeleno v svojo hišo, kjer mu je vse povedala. Ko je asesor vedel vse to, je pustil deklico v oskrbi svoji soprogi ter šel takoj h kanoniku Krčeliču.

XVII.

Gita ni bila tisti dan v Zagrebu, ko je Jelena pobegnila iz samostana. Odšla je bila ravno v Konjščino, pa so ji morali naznaniti, da čim preje pride.

Vest o Jeleninem begu iz samostana je silno porazila Gito. Hitela je za lastnimi rokami zadaviti nepokornico, če bi jo je mogla. Ta svojeglavnost in upornost njene hčere jo je silno raskočila. Izprevidela je sedaj, da Jelena ne bo nikdar nuna, pa da se skoro gotovo zgodi ono, čegar se je najbolj bala.

Ni vedela, kaj bi počela. Čim preje tem boljše bo če se vrne v Zagreb in poišče petra.

"Dobro, da ste prišli!" je pregovoril pater, ko je stopila Gita v sobo. "Storila se je velika neumnost. Vsa Gršč je vznemirjen radi tega dogodka in vse kriči na vas... pa tudi name."

"Kaj je storiti?" — je vprašala Gita.

"Tako morate oditi na deželo in Jeleno morate vzeti seboj. Ostanite tako dolgo, da se stvar pozna!" — je svetoval pater.

"In če Jelena ne bo hotela z menoj?" je pristavila Gita. "Vi je še ne poznate!"

"Jo prislili oblast," je dejal pater.

"To bi bila še večja bedastoča... Ljudje bi se bolj kričali name."

"Glejte, da jo na lep način pripravite, da gre z vami."

"Skušala bom, a se bojim... Kakor je pogledala od nune, more tudi od mene."

"Kaj hočete storiti?" — je vprašal pater znova.

"Pisala ji bom..."

"To ne koristi nič... Idite sami k njej!"

"Bog obvaraj! Verujte mi, da sem se pričela bati radi te hčere. In še Bedekovič... ti gotovo drže z Jeleno... gotovo me bodo še žalili. Vem, kaj bom storila..." je rekla Gita nenkrat, kakor bi se počesa spomnila... Prošla bom kanonika Krčeliča, da uredi on svo stvar."

Patru ni bilo nič po všeči Krčeličevu posredovanju, ker je bil kanonik nasprotnik jezuitov, ki so bili kolikorotniko vpleteni v to zadevo.

"Da, to storim... Krčelič je zelo pameten in poleg tega je še moj prijatelj..."

Pater je hotel nekaj pristaviti, pa je nekdo potkal na vrata.

"Ave!" — se je zglašila hitro Gita ter rado vedno vpila oči v vrata, skozi katera je stopil kanonik Krčelič, o katerem je malo prej govorila.

"Samo Bog vas je semkaj poslal!" — je rekla Gita pa poljubila prstan na njegovi roki... Ravno sedaj sem hotela k vam..."

"Radi česa?" — je vprašal Krčelič, pa pogledal postrani patra, ki ga je pozdravil. "Radi Jelene... Gotovo vam je že vse znano!"

"Radi tega tudi prihajam semkaj," je odgovoril kanonik ter sedel na stol.

"Kaj to, prečastiti, velika neumnost."

"Katero ste zakrivali vi..." je pristavil hladnim glasom, "in vaši svetovalec!"

Gita se je zdrnila in pogledala patra, ki je gledal v tla.

"Prišel sem, da vam odkrito povem, go-

Spomini na leta 1914-1920.

M. Ratušnik.

VIII.

V jutro nas je prebudil vrišč kitajskih barantačev in kupcev razne stare ropotije. Prodaj je lahko človek vse, dasiravno za mali denar, ako pa bi hotel kaj kupiti, je bilo treba vse drago plačati. Ako bi mu plačal v kakoršnjem denarju, in bi moral menjati, so dajali vsaki denar nazaj, samo ne srebrnega. Njihovo blago je bilo vse "šango" (dobro), toda drugo vse za nič. Govorili so polomljeni ruski jezik mešan s kitajščino, tako da se jih je le težko razumelo. Denarja je bilo tam vsemogočega in ako bi vprašal, kaj stane kaka stvar, so vprašali prvo, v kakem denarju bi plačal. Okoličaja je bila pusta s peščenimi hribi v mestu pa nesnaga in smrad kakor povsod na Kitajskem. Več kot polovica moških še nosi kite, ki jim vise po hrbtu. Nekateri so imeli zavite glave, a drugi so bili zopet odkriti in le redki so bili pokriti z malo črno čepico. Žensk se je le malo videlo po ulicah. Vozili smo se dalje mimo hribov, ki so kakor egiptovske piramide, to je od vetra skupaj nanešen pesek in tu pa tam je gledal iz peska kak vršček drevesa. Cela ta nepregledna valovita pustinja je pokrita z belim peskom. To deželo torej nazivajo "deželo nebeških sinov"! Zelo je revna.

Na postaji Hajler, koder smo se vozili, je bil pred par dnevi boj med Čehi in Japonci in je bilo ubitih 5 Japoncev in 1 Čeh. — Vetr je bil tam silovito mrzel in reka je bila na obeh straneh zamrznjena. Mesto je čisto kitajsko in pod vznožjem peščenih hribov je rap nizkih kamenitih koš s kamenitimi strehami. K našemu vlaklu so priklenili še druge lokomotive, tako da smo imeli spredaj tri in zadaj eno. Tu je namreč proga napeljana čez visoko goro. V temni noči smo se vozili v višino na kateri se je zgodilo že toliko železnih nesreč. Videli smo ob progi polomljene vagonne in sprevodniki so nam povedali, da je skozi vsespelno polomljenih vagonov in lokomotiv od različnih nesreč, ki pa se jih ne more radi teme videti. Stali smo na vratih, pripravljeno na skok za vsaki slučaj. Vlak je vozil zelo počasi in sredi nekega predora se je nenadoma ustavil. Poakali smo iz vozov, da vidimo, kaj se je zgodilo. Zažgala so se bila drva na lokomotivi, katera pa so hitro pogasili. Prišli smo do postaje Irekte, ki je na vrhu in nato sledi zopet tri vrste dolgi predor, zelo visoki proti drugi strani. Pred predorom je kitajski trdnjava, v kateri je bila tedaj japonska straža. Težko smo pričakovali, da pridemo skozi predor.

V ranem jutru smo se peljali čez velikanski nasip, kjer napravili na zelo malem prostoru velik krog in gre nato pod nasipom. Ko smo pripeljali skozi nasip smo videli v globlji ležati veliko množino polomljenih železnih vozov in dva parovoza. Ponesrečil se je bil japonski vlak pred enim tednom in je bilo okoli 300 mrtvih. Nepoškodovanih je bilo samo par ljudi. Bilo je grozno razdejano in od nekaterih vozov so bile samo še treske, na katerih so visle razne espe od japonskih uniform.

Provozili smo torej najnevarnejši del proge, kar jih sploh je, kar so nam pozneje zatrdili tudi češki inženirji. Pokrajina se je pričela spreminjati in po bregovih tu pa tam se je opazalo drevje in grmičje po dolinah pa močvirje z ožganimi travniki. Na mali postaji Buhehu sem šel na griček, kjer je pod njim malo kitajsko selo. Hiše so iz blata in ograjene s slamo.

V Čajlatunu nam je prinesel Kitajec ponujati zelenjavo, nakar nas je šlo nekaj z njim na njegov dom, kar me je zelo veselilo, da vidimo kitajsko življenje, njihove običaje in hišno opremo. Peljal nas je pod vznožje hriba, kjer so bili lepo obdelani vrtovi z visoko ograjo iz slame, da ne pride mrzel veter do rastlin. Čudil sem se lepo urejenemu vrtu in opazoval delavce pri kopanju. Med zemljo je bilo vse polno kamenja, katerega so odmetali okoli vrta. Sploh je tam zemlja slaba in čudil sem

se, da more kaj na tistem pesku rasti, toda pridne kitajske roke vse to odpravijo. Na oddelkih, kjer je bolj občutljiva zelenjava je bila zemlja presejana. Njegova hiša je bila zelo borna, ometa-na z blatom, brez pohištva, samo ognjišče in par loneev; v kotu na prstenih tleh pa par smrdljivih esap, s katerimi so se pokrivali po noči. Koča je bila okoli dva in pol metra dolga in tako široka; nizka pa tako, da nisem mogel ravno stati v nji. V tej koči je prebivalo sedem ljudi, kakor sem zvedel tri ženske in štirje moški. Na steni je bilo par rudečih papirjev s kitajsko pisavo, to so njihove podobe za molitve, katerih je bilo vsespelno od znotraj in od zunaj. Prodajalci so jih nam ponujali, toda mi še svojih ne rabimo. Oken te hiše niso imele in tudi svetloba je mogla priti samo skozi vrata a po zimi od ognja. Videl sem staro gospodinjco z licem, ki je bilo kakor izrezano iz lubja in malimi krupljivimi nogami, kakor otrok. Čul sem neko stokanje in vprašal, kdo joče. Odgovoril mi je, da majhna deklica, ki ima na nogah železne klešče, da ostane noga mala in pokvarjena, kakor jih imajo Kitajke. Na željo nam je pokazal to mučnico "nebeške dečele". Bilo je malo, mogoče petletno punico, ki je imela na nogah nalašč zato pripravljene klešče in se jokala na kupcu vinja. Rekel sem Kitajcu, da sem videl Kitajke, ki nimajo pokvarjenih nog in nato mi je začel razlagati, da to nosisjo samo še pobožne žene. Oče te deklice je zelo veren Budi in ona bo morala nositi te klešče do 12 leta. Seveda ji to povzroča hude bolečine in težko hodi, kakor tudi še odrasle ženske, ki imajo noge pokvarjene.

(Dalje prihodnjič.)

Naročite "Prosveto" vašemu sorodniku ali prijatelju v stari domovini.

ŽENITVENA PONUDBA.

Še mlad 31 let star vdovec se želi sestaniti s Slovenko ali Hrvatko v starosti 23 do 28 let. Jaz imam dva otroka stara 5 in 7 let, imam tudi lepo domačijo. Torej če katero vesel naj mi piše, če pa ne bo zadovoljna z vsem ko pride do mene, pa jaz plačam vožnjo nazaj do doma. Pisma in slike se naj pošiljajo na naslov:

MLAD VDOVEC, 2657 So. Lawndale ave., Chicago, Ill.

EMIL KISS, bankir,
ustanovljena leta 1892.
Poslaja denar v vse kraje Jugoslavije potom pošte in kabligrani.
Izplačuje v gotovih dolarjih v Jugoslaviji.
Sprejema denar v hranilne vloge in plača po 4% obresti.
Prodaja likfarte.
Urajuje vse bančne posle.

PIŠITE PO CENIK.

EMIL KISS, bankir,
133 Second Av., New York, N.Y.

DR. J. V. GRAHEK
ZDRAVNIK.
Uradne ure so: 10:00 zjutraj do 2:30 popoldne.
843 E. Ohio Street.
Telefon Cedar 2388
N. S. PITTSBURGH, PA.

Zanesljivo in hitro
poskrbuje denarna izplačila v stari domovini in opravlja druge bančne posle
FRANK SAKSER STATE BANK
82 Cortlandt Street, New York, N. Y.
Rojaki, poslužujte se v vseh zadevah te slovenske banke, ki je pod stalnim nadzorstvom državnega urada in ima za varstvo \$100,000.00 glavnice in \$50,000.00 rezervnega zaklada.
Za FRANK SAKSER STATE BANK
Frank Sakser, predsednik.

NAZNANILO IN ZAHVALA.

Žalostnim srcem naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znanecem, da je dne 4. sept. preminil moj brat

JOHN HOSTNIK

v starosti 29 let. Rojen je bil na Suhi pri Škofji Loki. Tem potom se najiskrenejše zahvaljujemo vsem, ki so mu pomagali ob času bolezn kakor tudi društvom "Sloga" SDPZ in Sv. Jožefa JSKJ za darovane vence in sploh vsem tukajšnjim rojakom za evetlice ter obilno udeležbo pri pogrebu. Tu kaj v Ameriki zapušta soprogo in pet nedoraslih otrok, brata in sestro v starem kraju pa mater in enega brata. Dragi brat počivaj v miru in lahka Ti naj bode tuja gruda. Žalujejo ostali:

Alojzija, soproga.

Tomas, Jakob, Regina, Josephine in Helen Hostnik, otroci. Frank Hostnik, brat.

East Palestine, O.

STE LI NERVOZNI?

oslabili in zmučeni? Ste li utrujeni, čemrni, nezadovoljni in slabotni? Ste li suhi, bledi, rumene kože in izgledate kot bres krvi? Je vaša slast do jedi slaba, imate glavobol, zaprtico, vzdičanje po jedi, bolečine okrog arca in slab diš. Se li počutite lenim, nimate volje do dela, nobene energije? Ako se nahajate v takem stanju tedaj morali bi takoj priti živati Nuga-Tone. To slavno zdravilo vas rabi vseh teh slastnosti in ojača moč in žene. Daje vam novo življenje, ambicijo, energijo in upanje. Nuga-Tone daje bogato rudo kri in močne zdravne sile. Naročite si steklenico Nuga-Tone še danes v lekarni, vživajte nekaj dni in ako ne boste boljši v kratkem vrnite ostanek leknarju in zahtevajte denar nazaj. Ako vaš lekarnar nima v zalogi Nuga-Tone, tedaj ne jmljite nobenih posredov, temveč pošlite nam \$1.00 in mi vam bomo poslali dovolj za enomesečno zdravljenje zdravila poštino prosto. National Laboratory, 1018 S. Wabash Ave., Chicago, Ill.

Nuga-Tone

Za kuhanje piva doma
Imajte v zalogi slad, hmelj, sladkor in vse druge potrebščine. Prkusite in se prepričajte, da je doma pri nas, kuhani vedno le najboljši in najcenejši. Dobiti je tudi zbirko sodov, steklenice in razni lonci, itd.
Mi vam dostavimo naročilo po pošti, točno v vaš kraj.
Grocerijam, sladničarjem in v prodajalnih železnih damo primeren popust pri večjih naročilih. Pišite po informacije na:

FRANK OGLAR,
6401 Superior Avenue, Cleveland, O.

Edini starokrajški
SLOVENSKI ZDRAVNIK
v Pennsylvaniji
DR. M. MILOJEVIČ,
preje vojaški zdravnik in večletni zdravnik deželne bolnišnice v Gradcu na Štajerskem.
417 Wood Street,
PITTSBURGH, PA.

CUNARD-ANCHOR
ANCHOR LINES
V Jugoslavijo, Ogrsko, Rumunsko in Bolgarijo, mimo Trsta, Reke ali Dubrovnika.
ITALIA Okt. 29
Vožnja stane: \$103 in \$5 davok
Via Cherbourg & Southampton.
Berengaria Okt. 20
Aquitania Okt. 25
Carmania Nov. 5